

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU TEIKIANT BUTO NUOMOS PASLAUGAS TYRIMO

2020-03-02 Nr. (20)SN-26)SP-21
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje 2020 m. vasario 5 d. gautas pareiškėjo¹ (toliau – Pareiškėja) skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu. Pareiškėjas teigia, kad norėdamas išsinuomoti butą, esantį Kauno g., Vilniuje (toliau – Butas), kreipėsi skelbime, paskelbtame interneto tinklalapyje www.aruodas.lt (toliau – Skelbimas), nurodytu telefonu. Telefonu atsiliepęs asmuo paaiškino, kad Butas nuomojamas tik merginoms ir poroms, pažymėdamas, kad ši informacija yra nurodyta Skelbime.

Kartu su skundu Pareiškėjas pateikė Skelbimo išrašą.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), remdamasi skunde išdėstytomis aplinkybėmis, pradėjo tyrimą dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu vartotojų teisių apsaugos srityje.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Atsižvelgiant į tai, kad Skelbime nėra nurodytas asmens, atsakingo už jo turinį, el. paštas, o tik telefono numeris, Tarnybos atstovas 2020 m. vasario 10 d. kreipėsi Skelbime nurodytu telefono numeriu. Telefonu atsiliepęs ir Buto savininku prisistatęs asmuo (toliau – Nuomotojas) paaiškino, kad Butas

¹ Pareiškėjos duomenys Tarnybai žinomi.

nuomojamas tik merginoms ir poroms, nes vonios lubos yra labai žemos, todėl vaikinams tai gali sukelti nepatogumų. Paaiškinti, kodėl jis taip mano, Nuomotojas negalėjo. Taip pat jis pažymėjo, kad, nepaisant Skelbime nurodytos aplinkybės, jog Butas nuomojamas tik merginoms ir poroms, skambina vien vaikinai. Komentuoti kitas aplinkybes Nuomotojas atsisakė, nuroydamas, kad Skelbimas pašalintas, nes Butas nebus nuomojamas bei yra ruošiamas pardavimui.

Duomenų apie Buto savininką ir Buto adresą Tarnyba neturi, nes Nuomotojas atsisakė juos pateikti.

Po pokalbio su Nuomotoju patikrinus interneto tinklalapyje www.aruodas.lt skelbiamą informaciją, nustatyta, kad Skelbimas yra pašalintas.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Nuomotojas, skelbdamas informaciją apie paslaugas bei siūlydamas Buto nuomos paslaugas, užtikrino lygių galimybių įgyvendinimą, nepaisant, be kita ko, lyties, t. y., ar nepažeidė Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 ir 3 punktų nuostatų, įpareigojančių prekių pardavėjus, gamintojus ar paslaugų teikėjus įgyvendinti moterų ir vyrų lygias galimybes vartotojų teisių apsaugos srityje.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str. turiniu, kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia

diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Kartu su Skundu Pareiškėjas pateikė Skelbimo išrašą, kuriame nurodyta, kad Butas nuomojamas merginai arba porai.

Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 punktu prekių pardavėjai, gamintojai ar paslaugų teikėjai įpareigojami, suteikiant vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuojant, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. To paties įstatymo 13 str. 2 punkte nustatyta, kad prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiančiais moterų ir vyrų lygias teises, jeigu, informuojant apie gaminius, prekes ir paslaugas arba reklamuojant jas, formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Pagal moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 dalį, tiesioginė diskriminacija – ne toks palankus asmens traktavimas dėl lyties, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų traktuojamas kitas asmuo. Tiriant galimos diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės požymiais, kitais požymiais ar jiems priskirtinomis savybėmis, ir vertinama, ar panašiomis aplinkybėmis jie yra vertinami vienodai, ar jiems taikomas vienodo elgesio principas.

Atsižvelgiant į tai, kad Skelbime aiškiai nurodytas prioritetas moteriškos lyties atstovėms, teigtina, kad Nuomotojas, informuodamas vartotojus apie paslaugas, šiuo atveju apie Buto nuomą, diskriminuoja juos lyties pagrindu.

Pareiškėjas taip pat pažymi, kad buvo diskriminuojamas lyties pagrindu, nes Nuomotojas atsisakė jam, kaip vyrui, teikti Buto nuomos paslaugas.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnį, teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Pareiškėjo skunde išdėstytos aplinkybės bei pateikti įrodymai leido daryti prielaidą dėl diskriminacijos lyties pagrindu buvimo.

Tarnybos atstovas kreipėsi į paslaugos teikėją, prašydamas paaiškinti aplinkybes, kurioms esant paslaugos teikiamos išskirtinai vienos lyties atstovams. Buto savininkas nurodė vieną priežastį – žemos vonios lubos, kas, anot jo, vyriškos lyties atstovams gali sukelti nepatogumų. Bet kuriuo atveju, nepaisant Nuomotojo paaiškinimų, visiems vyrams, nepriklausomai nuo jų ketinimo išsinuomoti Butą, ši teisė buvo ribojama tyčiniaus Buto savininko veiksmais / neveikimu.

Pagal Europos Tarybos direktyvą Nr. 2004/113/EB, įgyvendinančią vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų tiekimo (toliau – Direktyva), vyrų ir moterų lygybė yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 ir 23 straipsniai draudžia bet kokią diskriminaciją dėl lyties ir nustato reikalavimą užtikrinti vyrų ir moterų lygybę visose srityse.

Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 3 dalį, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo užtikrinti vienodas sąlygas įsigyti prekes ir paslaugas bei jomis naudotis, nediskriminuojant asmenų dėl lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo, išskyrus šio įstatymo 10 str. 8 punkte nurodytą atvejį, kai prekių pardavimą ar paslaugų teikimą vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Direktyvą, teisėtas tikslas gali būti, pavyzdžiui, asmenų, nukentėjusių nuo susijusio su lytimi smurto, apsauga (tokiais atvejais, kaip vienos lyties asmenims skirtų prieglaudų steigimas), privatumo ir padomumo sumetimais (tais atvejais, kai vienas asmuo apgyvendina kitą asmenį tam tikroje savo namų dalyje), lyčių lygybės arba vyrų ar moterų interesų skatinimas (pavyzdžiui, vienos lyties asmenų savanoriškos institucijos), laisvė jungtis į asociacijas (vienos lyties asmenų privačių klubų atveju) ir sportinės veiklos organizavimas (pavyzdžiui, sporto renginiai, kuriuose dalyvauja vienos lyties asmenys). Tačiau bet koks apribojimas turėtų būti tinkamas ir būtinas, laikantis kriterijų, nustatytų pagal Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisminę praktiką.

Nagrinėjamu atveju akivaizdu, kad Nuomotojo nurodyta priežastis, kurios pagrindu atsisakoma nuomoti Butą vyrams, negali būti vertinama kaip teisėtas tikslas. Aplinkybę dėl žemų vonios lubų galima buvo nurodyti Skelbime ir palikti kiekvieno ketinančio išsinuomoti šį Butą asmens valiai spręsti, ar tai sukels nepatogumų ar ne. Atsižvelgiant į tai, kad šis faktas nebuvo nurodytas Skelbime, galimai priežastis nenuomoti Buto vyriškos lyties atstovams buvo kita.

Remiantis tuo, kad Nuomotojas sutiko su faktu, jog Butas sąmoningai nebuvo nuomojamas vyriškos lyties atstovams, teigtina, kad nebuvo užtikrintos vienodos sąlygos naudotis paslaugomis, nepaisant lyties, kitaip tariant, Nuomotojas, atsisakydamas teikti paslaugas vyriškos lyties atstovams, pažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 3 dalį.

Tiriant Pareiškėjo skundą, nepavyko identifikuoti Nuomotojo tapatybės, todėl apie jo padarytą pažeidimą tikslinga pranešti jam Skelbime nurodytu telefonu.

Vadovaujantis tuo, kas išdėstyta, teigtina, kad Nuomotojas pažeidė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 str. 2 ir 3 punktus, t. y. suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, neužtikrino, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą; bei neužtikrino vienodų sąlygų įsigyti prekes ir paslaugas bei jomis naudotis, tuo diskriminuodamas asmenis (vyrus) dėl jų lyties.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti Nuomotoją dėl padaryto pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Nuomotoją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė